

DE BUTA MUNTU VAN DE BAS-CONGO

Jules Van Lancker, ereburger van Lichtervelde

Modest Maertens

Jules was koperslager van opleiding. Tijdens zijn legerdienst, van 1907 tot 1910, bij een geniebataljon in Antwerpen, geeft hij blijk van een aantal bijzondere vaardigheden. Hij is intelligent, ondernemend, lichamelijk sterk en vooral leergierig. Als lid van de duikersploeg van zijn eenheid demonstreert hij durf en moed.

1 Met Thys naar Congo

De geniekapitein R. Thys, aangesteld als leider van een wetenschappelijke expeditie, is in de kringen van de genie op zoek naar valabele kandidaten voor zijn ploeg. Bijna onvermijdelijk botst hij op de figuur van Van Lancker die zich niet laat pramen om het avontuur aan te gaan. Thys raadt hem aan om zijn vrije tijd te besteden aan de studie van aardrijkskunde, wetenschappen en natuurkunde.

In 1910, echt nog de pionierstijd, vertrekt Van Lancker met de groep van Thys naar de Bas-Congo om ter plaatse de mogelijkheden te onderzoeken voor het bouwen van hydro-elektrische centrales op de talrijke aanwezige waterlopen. De loop en de bedding van stromen en rivieren worden bestudeerd en in kaart gebracht.

Jules Van Lancker is gefascineerd door de enorme rijkdom van de Afrikaanse natuur. Met zijn schrandere geest en zijn onverdroten ijver moet hij hier toekomst kunnen maken. 's Avonds na het werk, in een primitieve tent of in een opgeëiste negerhut, bij het vale licht van een walmende kaars leert hij in moeilijke boeken over topografie en hydrografie. Hij wordt na korte tijd een gewaardeerd expert inzake bodemkunde en waterwegen. Na enkele jaren exploratie staat zijn besluit vast: hij zal zich in de streek vestigen om voor eigen rekening te produceren en te verkopen.

2 Bescheiden start voor eigen rekening

In 1915 vestigt hij zich in Madimba. Zijn start is bescheiden. Hier en der richt hij kleine winkeltjes op, waar, naast de levensnoodzakelijke voedingswaren, ook al eens een ingevoerd lapje textiel, een over-

hemd of een Europees spiegelkje verkocht worden. Maar Van Lancker is meer dan een kruidenier en heeft echt een neus voor zaken. Al gauw rijft hij de nodige concessies binnen voor bosbouw, akkerbouw en weiland en koopt hij gronden aan voor het aanleggen van plantages voor koffie, thee en palmbomen. Zijn veestapel wordt indrukwekkend groot. 15 000 stuks vee grazen op een heuse ranch van 35 000 hectare. Zijn zwarte cowboys moeten in niets onderdoen voor hun Amerikaanse collega's.

Alle geproduceerde grondstoffen verwerkt Van Lancker zelf. Hij zet olieslagerijen, zeepziederijen en zelfs een blikslagerij op. Sisal verwerkt hij tot touwen, tapijten en zakken. Met zijn vleesverwerkende bedrijven voorziet hij de inlandse en de *blanke markt* van vers vlees en aanverwante producten. Zijn winkeltjes van weleer zijn supermarkten geworden met Europese allures. Tijdens de Eerste Wereldoorlog is er gebrek aan steenkool voor het treinverkeer tussen Matadi en Leopoldstad. Van Lancker levert dan maar het brandhout ter vervanging. In 1940-'45 zal hij ook rubber verhandelen voor de geallieerden.

3 Een imperium geleid vanuit een broussedorp

Het administratief centrum en het kloppend hart van al zijn ondernemingen ligt in het stadje N'Kolo, aan de spoorweg van Matadi naar Leopoldstad (Kinshasa). Van een onooglijk broussedorp heeft Van Lancker een modelnederzetting gemaakt. Tweeduizend inlandse werknemers met hun families zijn ondergebracht in nette huisjes, opgetrokken in duurzame materialen. Hij steunt met milde hand het missionerend werk en laat een school, een kerk, een klooster en een dispensarium bouwen. Zijn prestigieuze projecten voorzien ook in een zwembad, een feestzaal, een bioscoop, een elektriciteits- en waterleidingnet. Met reden noemen de inlanders hem *Buta Muntu*, ons aller vader. Dat de accommodaties voor de blanken stukken beter waren dan die voor de zwarten en dat een discrete vorm van apartheid gebruikelijk was, zijn fenomenen die te wijten zijn aan de geest van de tijd. Desalniettemin was het N'Kolo van Jules Van Lancker een model op socio-cultureel vlak. Van Lancker heeft op beklijvende wijze deelgenomen aan het beschavingswerk en werd daarvoor met de hoogste onderscheidingen bedacht.

4 Ereburger van Lichtervelde

Zijn zakelijke successen vinden weerklank in het moederland en ook in Lichtervelde. Op 29 juli 1953 wordt hij tot ereburger van de gemeente uitgeroepen.



Minister Dequae overhandigt het diploma van ereburger van Lichtervelde aan Jules Van Lancker.

5 Na de 'Indépendance'

De politieke instabiliteit na de onafhankelijkheid van 1960, de nationalisaties, moord, brand en plunderingen hebben het economisch imperium van Van Lancker aangetast maar niet ten gronde gericht. Vele winkels en fabrieken zijn gesloten of vervallen maar de veekweek heeft stand gehouden en is zelfs nog uitgebreid. Zes Europeanen en 1 250 inlanders werken momenteel voor de *Compagnie Jules Van Lancker* op de ranch en in de slagerijen. De werkomstandigheden zijn verre van optimaal...*mais on se débrouille*.

Jules Van Lancker is overleden in 1954 en zo heeft hij de aanslag op zijn territorium niet meer hoeven mee te maken. Sinds zijn overlijden wordt het bedrijf geleid door zijn zoon en zijn schoonzoon.

Jules Van Lancker heeft over een periode van veertig jaar opzienbarend werk geleverd. Een man van formaat die het ereburgerschap van de gemeente Lichtervelde beslist verdiend heeft.